

Konstitutionsutskottet

Ink 2024 -06- 11

Dnr 1956-2023/24

2024-06-11

Till: Konstitutionsutskottet

Granskning av utbildningsminister Mats Perssons styrning av universitet och högskolor och uttalanden angående deras samarbeten

Svenska universitet och högskolor vilar på akademisk frihet, det innebär att deras verksamhet vilar på att den akademiska friheten ska främjas och värnas. Verksamheten vid lärosätena utgör en viktig grund för den demokratiska utvecklingen och den offentliga debatten. En förutsättning för detta är att lärosätena har rätt till självbestämmande och är fria från otillbörlig styrning.

Efter ett regeringsuppdrag kom Universitetskanslersämbetet den 15 maj i år med en rapport om den akademiska friheten i Sverige¹. Enligt den är politisk styrning och politisk påverkan generellt det som anställda på lärosätena ser som det största hotet mot akademisk frihet.

På flera platser runt om i världen pågår studentprotester till stöd för Palestina och emot Israels agerande. Även på svenska lärosäten genomför eller har studenter genomfört aktioner inom ramen för yttrandefriheten. Utbildningsministern Mats Persson har vid flertal tillfällen uttalat sig mot studenternas krav, mot studenternas tåltaktioner, samt mot forskare och lärares stöduttalanden.

I en debattartikel i Sydsvenskan den 22 april valde 50 forskare vid Lunds universitet att uttala stöd för studentprotesterna². Utbildningsministern valde i en intervju till Aftonbladet 3 maj att uttala sig om debattartikeln³. ”De där forskarna borde skämmas, säger utbildningsministern.” och ”Förtroendet och tilliten till akademien får sig en törn. Jag är orolig och bekymrad över att en del akademiker politiserar och uppmanar till att inskränka yttrandefriheten. Det är motsatsen till det akademiska samtal vi vill ha, fortsätter han.”

Den 30 maj 2024 svarar ministern i SVT:s Aktuellt på frågan om vad han anser om studenternas krav: ”Det tycker jag är en felaktig utgångspunkt, därför att jag tycker att det är extra viktigt i tider där det är krig att universiteten har

¹ <https://www.uka.se/download/18.427c7de418f38533f7357/1715751054520/Akademisk%20frihet%20i%20Sverige.pdf>

² <https://www.sydsvenskan.se/artikel/studenternas-aktivism-visar-en-hoppfull-stravan/>

³ <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/93mAO9/ministern-om-gazaprotesterna-borde-skammas>

Lorena Delgado Varas

Riksdagsledamot (V) • Sveriges riksdag
Mobil: 070-0901905

möjligheten, att enskilda forskare i Sverige har möjlighet att ha utbyte med andra forskare i Israel eller att studenter i Sverige har möjlighet att åka på utbyten till Israel och på andra hållet också. Just för att utbildning forskning ska stå fri från det politiska.”⁴ Dessutom påstår ministern i samma inslag felaktigt ”man tvingas stänga universitet”.

Ministern har även uttalat sig kring demonstranternas krav den 30 maj 2024 till SVT: ”Det är viktigt i detta läget att samarbeten kan fortsätta, att studenter kan plugga i Israel och att svenska forskare kan samarbeta med israeliska forskare, det är särskilt viktigt i en tid av krig”⁵.

Jag anser att konstitutionsutskottet bör granska om ministern genom sitt agerande och sina uttalanden satt en politisk press och förväntan gentemot lärosätena att det kan uppfattas som försök till styrning av lärosätena kring vilka samarbeten de väljer att ha.

Lorena Delgado Varas, ansvarig för högre utbildning, (V)

⁴ <https://www.svtplay.se/video/8Yqb5aB/aktuellt/tor-30-maj-21-00?id=8Yqb5aB&position=875&highlight=studenter-gripna-efter-polisrad-mot-taltlager-i-lund-875>

⁵ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/mats-persson-l-om-protesterna-vid-universiteten-har-passerat-en-grans>